

УДК [930.25:37](73)

О. Н. Волкотруб

ПІДГОТОВКА У США ФАХІВЦІВ ДЛЯ АРХІВНИХ УСТАНОВ

У статті висвітлено деякі аспекти підготовки в університетах США кваліфікованих кадрів для архівних установ. Розглянуто заходи Товариства американських архівістів, спрямовані на розвиток архівної освіти: створення Комітету з питань освіти та професійного розвитку, Комісії для акредитації архівних шкіл та програм, розроблення рекомендацій та програм з вищої архівної освіти. Здійснено вибірковий огляд статей американських вчених та архівістів-практиків, опублікованих на сторінках журналу «The American Archivist», в яких розглядалися питання підготовки архівних кадрів.

Ключові слова: Товариство американських архівістів, Комітет з питань освіти та професійного розвитку, журнал «The American Archivist», Національний архів США, архівні установи, вища архівна освіта, освітні програми, акредитовані курси.

У Сполучених Штатах Америки перші архівні установи з'явилися наприкінці XVIII ст. Це були відомчі адміністративні архіви, в яких не проводилася науково-дослідна робота. Нова доба, надзвичайно плідна для архівної галузі США, розпочалась у другій третині XX ст., з виходом із глибокої економічної кризи. Деякі державні архівні установи отримали нові будівлі та розширили обсяги своєї діяльності. 1934 р. був заснований Національний архів США (сучасна офіційна назва – The National Archives and Records Administration) – самостійна федеральна установа, яка підпорядковувалась безпосередньо Президенту США. 1936 р., у відповідь на зростаючі архівні потреби, було організоване Товариство американських архівістів (Society of American Archivists, далі – SAA). З розбудовою архівної галузі значно зріс попит на спеціальну освіту, з'явилася нагальна потреба у створенні навчальних закладів та інституцій, які б здійснювали базу підготовки кваліфікованих фахівців для архівних установ.

Джерельною базою статті є фаховий періодичний орган SAA – журнал «The American Archivist» («Американський архівіст»), який почав виходити у 1938 р. Завдяки проведеному автором статті аналізу тематики публікацій на сторінках журналу за 1938–2009 рр. виявилось, що питанню професійної підготовки кадрів архівістів та їх працевлаштуванню присвячено 140 статей, що становить 7,21% від загальної кількості друкованої продукції. Таким чином, можна говорити про те, що ця тема була надзвичайно актуальною. На підставі вибраних статей автор ставить за мету дослідити, як відбувалося становлення системи архівної освіти у США. В українській історіографії цього питання торкалися І. Матяш [1, с. 339-340], М. Палієнко [2], К. Селіверстова [3]. Найширше тему дослідила Л. Левченко [4].

Актуальність цього дослідження полягає у тому, що введення до наукового обігу праць американських авторів уможливить ознайомлення українських архівістів із досвідом зарубіжних колег щодо підготовки спеціалістів для архівної системи та, за потреби, запозичення його, оскільки архівна галузь України також гостро потребує фахівців для успішного вирішення проблем, які стоять перед нею сьогодні.

Ідею щодо створення спеціального навчального закладу, який би готував фахівців для архівних установ, уперше висловив Уолдо Г. Ліланд (Waldo G. Leland)¹ на Першій конференції архівістів. Виступаючи з доповіддю «Американські архівні проблеми», вчений поставив під сумнів думку, що архівістом може бути особа з будь-якою освітою. Він передбачав, що основою архівної професії стане бібліотечна, але архівісти будуть мати особливу освіту, яка носить правовий та історичний характер [5]. Не дивлячись на зростаючий інтерес до архівів, жодний навчальний заклад не підтримав ініціативи Уолдо Г. Ліланда. Новостворений Національний архів США, який гостро потребував кваліфікованих кадрів, був змушений наймати працівників без відповідної освіти.

Керуючись визначенням ще на першому засіданні курсом діяльності, який передбачав сприяння розвитку архівної професії в країні, SAA розпочало активну роботу у цьому напрямку. 1936 р. тут було створено Комітет з питань освіти та професійного розвитку, який очолив історик Семюел Флег Беміс (Samuel Flagg Bemis)². Вже на другому щорічному зібранні SAA прозвучала перша доповідь Комітету, в якій наголошувалось на необхідності історичної освіти у програмі підготовки архівістів. Семюел Ф. Беміс вважав, що курс з освіти архівістів має входити до програми історії Америки американських університетів [5, с. 348].

На противагу європейським країнам, де архівна професія давно вважалася окремою, і архівні школи функціонували вже багато років, в Америці вперше спеціальний курс, присвячений архівам, почали викладати 1937 р. у Гарвардському університеті, а в Канаді перший курс для підготовки архівістів був створений Солон Дж. Бакком (Solon J. Buck)³ в Університеті Британської Колумбії у 1938/1939

¹ Уолдо Г. Ліланд (Waldo G. Leland) (1879-1966), історик та архівний теоретик, голова Американської Ради наукових товариств (1927-1946), секретар Американської історичної асоціації (1909-1920), президент Міжнародної наукової спілки (1938-1947), Міжнародного комітету історичних наук (1938-1947), Виконавчого комітету з утворення бібліотеки імені Франкліна Д. Рузвельта (1938-1939), 2-й президент SAA (1939-1941).

² Семюел Флег Беміс (Samuel Flagg Bemis) (1891-1973), американський історик і біограф, професор Йельського (1935-1960), Гарвардського університетів та Університету Дж. Вашингтона, президент Американської історичної асоціації (1961).

³ Бакк Солон Дж. (Buck Solon J.) (1884-1962), 2-й Архівіст США, у 1921 р. – керівник Історичного товариства Мінесоти, 5-й президент SAA (1945-1947).

академічному році. Курс мав назву «Архіви і історичні рукописи» та презентував історію і управління архівами у розвинених країнах світу. Через фінансові труднощі в університеті курс читався лише один навчальний рік і був призупинений. 1940 р. у Бібліотечній школі Університету Британської Колумбії курс з архівного управління був ініційований Маргарет Крос Нортон (Margaret C. Norton)¹.

Освітню програму у Вашингтоні започаткував у 1939 р. доктор Ернст М. Познер (Ernst Maximilian Posner)², який мав досвід професійного архівіста Пруського державного архіву та викладача школи для архівістів, що функціонувала при архіві. Ернст М. Познер був призначений професором архівної адміністрації у Вищій школі Американського університету, і разом із Національним архівом тут було започатковано курс «Історія та управління архівами» (автори – Ернст Познер та Солон Дж. Бакк), до якого входила майже вся програма з курсу, що викладався в Університеті Британської Колумбії. За 1939/1940 академічний рік 4 студенти навчалися за рахунок університету, а інші 15 (переважно працівники Національного архіву) були слухачами [6, с. 88].

Успіх цього експерименту заохотив Корпорацію Карнегі³ (Carnegie Corporation) через Американську раду наукових товариств забезпечити фінансову підтримку на 3-х річний період для створення загальноосвітньої програми підготовки архівістів у Вашингтоні. До курсів, що викладались раніше, додалися курси Американського університету (у співпраці з Національним архівом) з порівняльної адміністративної історії, адміністративної історії федерального уряду та управління поточними документами у державних установах. Чисельні курси з історичних та соціальних наук, запропоновані Американським університетом, уможливили забезпечити якісне навчання для майбутніх архівістів, а в Національному архіві цим студентам були створені умови на практиці вивчати архівні проблеми та архівне управління в якості інтернів.

Перший Комітет SAA з питань освіти та професійного розвитку у своєму звіті за 1939 р., зазначивши, що архівне навчання «може проводитись на базі освіти у галузі американської історії», висловив припущення, що архівісту слід володіти знаннями, у першу чергу, з дипломатики та палеографії, історії архівів та архівної практики. Домінуючою ж дисципліною повинна бути історія, оскільки здійснення процедури оцінювання документів вимагає історичного досвіду [7, с. 238].

Створений у складі SAA Комітет 70-х⁴ повторив висловлювання першого Комітету з питань освіти та професійного розвитку, написавши у своєму звіті, що архівна сфера не є достатньою інтелектуальною дисципліною, щоб заслужити ступінь окремої програми і що через природу матеріалів, з якими працює архівіст та через характер його діяльності навчання, якого він потребує, можна отримати тільки шляхом досвіду [7, с. 238].

На підтримку цих слів SAA у 1977 р. розробило «Рекомендації для програм вищої архівної освіти», які склалися з трьох частин, написаних архівістами-практиками і підтверджували визначальну роль архівної практики і досвіду. Оскільки ці рекомендації не містили жодних стандартів чи конкретних напрямків у навчальному процесі, Комітет з питань освіти та професійного розвитку створив підкомітет для розроблення нових рекомендацій, які були опубліковані у 1988 р. Вони передбачали 3-х курсовий порядок підготовки архівістів, але з мінімумом вимог, що містять більшість архівних курсів повноцінного факультету, і тому SAA не схвалило їх як автономне керівництво для архівної освіти [7, с. 239].

Причиною, яка змусила SAA у 1990 р. не тільки повернутись до розгляду питань вищої архівної освіти, а й поставити на порядок денний питання про розроблення програми на отримання ступеня магістра, стало видання Асоціацією канадських архівістів автономної програми 2-х річної підготовки на отримання ступеня магістра в архівній сфері з «повним академічним університетським статусом». Так була створена «Програма підготовки магістра архівної освіти» (видана у 1994 р.), яка стала першим офіційним визнанням з боку SAA архівної дисципліни та важливості незалежної програми вищої архівної освіти: Але ця програма не була підкріплена конкретними діями для того, щоб змусити університети започаткувати такі автономні архівні програми. Лучіана Дуранті (Luchiana Duranti), керівник архівної програми досліджень (MAS) у Школі бібліотечних, архівних та інформаційних досліджень (Університет Британської Колумбії, Канада), аналізуючи участь SAA у розвитку вищих освітніх програм, зауважувала, що «роль SAA у перші десятиліття діяльності полягала більше у створенні комітетів для розгляду питань вищої архівної освіти, а пізніше – у розробленні

¹ *Маргарет К. Нортон (Margaret C. Norton) (1891-1984), Державний архівіст штату Іллінойс (1922-1957), 1-й віце-президент SAA (1936-1938), член Ради SAA (1937-1942), 4-й президент SAA (1943-1945), керівник Комісії з питань державних документів у штаті Іллінойс (1943-1957), 2-й редактор «The American Archivist» (1946-1947).*

² *Ернст М. Познер (Ernst Maximilian Posner) (1892-1980), архівіст Пруського державного архіву, професор історії та архівної науки в Американському університеті у Вашингтоні, 11-й президент SAA (1955-1956).*

³ *Корпорація Карнегі (Carnegie Corporation) – цільовий благодійний фонд, заснований Ендрю Карнегі (Andrew Carnegie) у США в 1911 р. з метою фінансування освіти, підтримки людських ресурсів у країнах, що розвиваються, забезпечення загальної безпеки та роззброєння, розвитку і укріплення демократичних інституцій та запобігання масовому насиллю і конфліктам.*

⁴ *Комітет 70-х був організований у грудні 1970 р. президентом SAA Ф. Мейсоном з метою проаналізувати структуру, програми та цілі SAA, відносини з іншими професійними організаціями, потреби на майбутнє, а також знайти шляхи для того, щоб зробити SAA більш демократичним, відповідальним та суголосним потребам його членів. Комітет діяв до лютого 1972 р.*

керівних принципів, замість систематичних зусиль, направлених на створення програм, їх перегляд або навіть у заохочуванні університетів поважати ці керівні принципи. Але згодом підхід почав змінюватися завдяки збільшенню кількості повноцінних освітніх архівних факультетів, а також кількості студентів-членів SAA» [7, с. 237].

Задоволення потреб ринку все більше і більше концентрувалось на таких поняттях, як робота з електронними документами, свобода інформації та недоторканість приватного життя тощо, тому SAA мало реагувати на виклики часу. Нового імпульсу питання освіти набуло у зв'язку з формуванням нового стратегічного плану SAA, який почав діяти у 1999 р. Серед усіх заяв найважливішою була заява про освіту докторів, яка підкреслила важливу роль докторських програм у розвитку вищої освіти та архівної науки. Акцент на розвиток докторантури показав, що SAA визнає: 1) досягнення архівною роботою високого ступеня складності; 2) необхідність у проведених досліджень в концептуальних та теоретичних аспектах архівної дисципліни; 3) неможливість для архівістів проводити їх у своїх власних установах; 4) вимоги до тих, хто проводить дослідження в академічних колах, мати досвід у їх проведенні, а також у використанні різних методів [7, с. 242].

26-й президент SAA Філіп П. Мейсон (Philip P. Mason) (1970 – 1971) у програмному зверненні під назвою «The Society of American Archivists at the Crossroads» («Товариство американських архівістів на перехресті») відмітив, що у 1956 р. у навчальних закладах були лише 2 акредитовані програми, доступні для архівістів-початківців, а у 1972 р. вже функціонували 16 акредитованих курсів, багато університетів включили до своїх навчальних програм відповідні курси, а також проблеми підготовки архівістів стали предметом обговорення на симпозіумах [8, с. 7]. На сьогодні у США більше 37 університетів здійснюють підготовку архівістів з дипломами бакалавра, магістра та доктора філософії з архівної науки [9, с. 153].

Проблеми архівної освіти неодноразово обговорювалися на щорічних зустрічах SAA. Так, на зустрічі у Нью-Йорку працювали сесії: «Архівне навчання та вища освіта» та «Освіта і навчання для архівної професії: роль для національних та регіональних організацій». 1999 р. у м. Пітсбург відбулася робоча зустріч викладачів вищих навчальних архівних закладів, тема якої – «Дослідження у рамках та дослідження вищих освітніх архівних програм» [10, с. 17].

Ще одна ініціатива Комітету з питань освіти та професійного розвитку – створення акредитаційної комісії SAA для акредитації архівних шкіл та програм. Тут було використано досвід Комітету Американської асоціації бібліотекарів, який уже створив таку комісію для акредитації програм бібліотечної освіти [10, с. 17].

Важливим кроком у розвитку архівної освіти було отримання SAA наприкінці 1980-х років гранту Національної історичної комісії з питань рукописів та документів, забезпеченого Фондом Ендрю В. Меллона (Andrew W. Mellon Foundation)¹. Цей грант дозволив SAA планувати пакет архівних програм для зацікавлених організацій, а також розробити спеціалізований курс «Поza основами». Така діяльність, підтримана ще й власним фондом SAA, дозволила планувати, координувати та розвивати різні освітні програми [10, с. 18].

Також про серйозне ставлення SAA до освіти свідчить голосування Радою SAA за прийняття програми сертифікації архівістів, оскільки сертифікація має безпосередній вплив на освітні програми. Була висловлена також пропозиція, щоб випускники архівних програм проходили одразу після закінчення навчання тест на сертифікацію, без практики [10, с. 18]. Наслідком багаторічної дискусії про сертифікацію архівістів стало створення у 1989 р. Академії сертифікованих архівістів [9, с. 153].

Щоб скласти уявлення про основні аспекти підготовки архівістів, розглянемо деякі статті американських авторів, опубліковані у різні часи на сторінках журналу «The American Archivist».

Ще у 1941 р. Солон Дж. Бакк у статті «The Training of American Archivists» («Навчання американських архівістів») [6], розмірковуючи про важливість освіти для архівної професії, визначив, що саме є складовою роботи державного архівіста: «Здебільшого вона складається з оцінювання, відбору, комплектування, реставрації, збереження, класифікації, описування документів та забезпечення державних організацій користування архівами, які мають бути збереженими через свою можливу адміністративну, правову чи історичну цінність» [6, с. 84]. На думку автора, для успішного виконання всього комплексу робіт архівіст має бути добре обізнаний з історією штату, в якому він працює, знати закони та постанови уряду, а також бути в курсі всіх останніх досягнень та новин. Крім основних базових знань, кожен архівіст має володіти знаннями з тієї конкретної сфери, в якій він працює. Архівіст, що працює з переписами населення, має знати статистику, з документами суду – право, з військовими документами – військову справу, з трудовими архівами – економіку тощо. Більш поглиблені знання має мати архівіст, який виконує управлінську та адміністративну роботу. Щоб володіти цими знаннями, архівіст повинен мати спеціальну освіту [6, с. 85].

Відмінності в освіті архівістів Європи та Америки досліджував Теодор Р. Шелленберг, провідний американський діяч XX ст. у галузі архівної теорії та практики, у статті «Archival Training in Library Schools» («Архівна освіта у бібліотечних школах») [11]. Автор зауважив, що архівісти Європи, які працюють здебільшого з середньовічними документами, повинні бути за фахом істориками, а також бути обізнаними з палеографією, дипломатикою, сфрагістикою, лінгвістикою, топонімією та хронологією. Американські ж

¹ Фонд Ендрю В. Меллона (Andrew W. Mellon Foundation) – благодійний фонд, заснований 1969 р. в пам'ять про батька сином та донькою американського банкіра та колекціонера живопису Ендрю В. Меллона. Фонд здійснює підтримку релігійних, благодійних, наукових, літературних та освітніх проектів, направлених на підвищення добробуту населення.

архівісти мають справу з відносно новими документами, що не потребують вивчення суміжних з архівною наук. Тому для роботи з сучасними документами архівісти мають засвоїти такі курси: архівна методологія, технічні методи збереження, реставрація (відновлення) та репродукування (відтворення) документальних матеріалів. Також вони мають опанувати бібліотечну науку та управління документами [11, с. 157].

У статті Роберта М. Уорнера (Robert M. Warner) «Archival Training in the United States and Canada» («Архівне навчання в Сполучених Штатах та Канаді») [5] зроблено екскурс в історію започаткування професійної освіти, а також аналізуються зміни в архівній освіті за 10 років (1962-1972), а саме: 1) рівень архівних освітніх та навчальних курсів значно виріс. Цей розвиток спостерігається як у найбільших університетах, де запроваджено повноцінні факультети, так і в тих, де викладаються окремі курси; 2) не дивлячись на те, що перші курси створювались на базі бібліотечних шкіл, існує багато курсів, заснованих на історичних факультетах; 3) загальноприйнятим є, що викладачі мають мати історичну освіту та архівну практику. Вони також можуть мати додаткові знання, наприклад, бібліотечні, але основною їх освітою має бути історична; 4) архівні курси поділяються на дві основні категорії: одна – проведення архівних досліджень, друга – управління та робота з архівами і рукописами; 5) сьгоднішні викладачі є другим поколінням лідерів архівної професії. Завданням першого покоління було вдосконалювати техніки, розроблені одразу після заснування Національного архіву та зміцнювати його позиції. Негативним автор вважає те, що між викладачами архівної справи немає достатнього обміну досвідом.

Прийняті SAA рекомендації для архівної освіти, розроблення програми сертифікації архівістів та функціонування короткострокових курсів для архівістів розглядаються у статті трьох авторів: Труді Х. Петерсон (Trudy H. Peterson), Патріка М. Куїнна (Patrick M. Quinn), Х'ю А. Тейлора (Hugh A. Taylor) «Professional Archival Training» («Професійна архівна освіта») [12]. Автори ставлять питання: «якщо професія зростала і розвивалася протягом останніх 40 років без стандарту для архівної освіти, тоді чому ми маємо зараз приймати його?», і самі ж дають відповідь на нього: «тому що професія має два основних обов'язки, виконання яких ставиться під сумнів анархічною ситуацією в сфері освіти. Перше – це захист населення від некомпетентних та недобросовісних практиків. Професія має регулювати сама себе, щоб гарантувати, що людина, яка є архівістом, відповідає певним стандартам, прийнятим професією, і архівні освітні програми надають певну базову інформацію і досвід та підтримують умови, в яких може бути досягнуто певного рівня базового професійного знання» [12, с. 315]. Друге завдання полягає у наданні можливості членам професії отримувати посади з відповідним професійним статусом. Більшість архівістів не має ні дипломів фахівців, ні відповідних їх еквівалентів. Отже, стандартизація архівного навчання, на думку авторів, допомогла б у вирішенні цих проблем. Метою реформи сертифікації в галузі архівного навчання є не надання професії статусу виняткової, а завірення суспільства, що його пам'ять буде зберігатись належно підготовленими, свідомими архівістами, а також забезпечення професії професійними кадрами. Автори вважають, що SAA має створити спеціальну раду із залученням експертів, яка б видавала архівні дипломи та отримувала плату з кандидатів, використовуючи як приклад Інститут сертифікації управління документами. І, нарешті, створити умови для післядипломної освіти, для цього в рамках університету заснувати Інститут архівних досліджень.

Вільям Л. Джойс (William L. Joyce) у статті «Archival Education: Two Fables» («Архівна освіта: дві історії») [10], торкаючись питання сертифікації архівістів, висловив пропозицію, щоб випускники архівних програм одразу після закінчення навчання (без практики) проходили тест на сертифікацію. Він зауважив, що архівісти починають здійснювати кроки, необхідні для розвитку програм післядипломної освіти – магістерських та докторських. Спостерігається також, на думку автора, зацікавлення у формалізації ролі регіональних архівних асоціацій в архівній освіті, забезпеченні потрібними знаннями як початківців, так і тих, хто вже працює і хоче поглибити свої знання. Найважливішим пріоритетом має бути досягнення певного рівня якості у всіх навчальних програмах.

Про потребу створення повноцінних стаціонарних факультетів в університетах говорить у статті «Archival Education and the Need for Full-Time Faculty» («Архівна освіта та потреба у повноцінному стаціонарному факультеті») Пол Конвей (Paul Conway) [13]. Автор констатує, що відсутність достатньої кількості повноцінних стаціонарних факультетів є слабким місцем у нинішній системі освіти архівістів. Повноцінна система професійної освіти складається з трьох взаємодоповнюючих компонентів: професійних асоціацій, практики в галузі та академічних факультетів. Здійснюючи огляд великої кількості літератури з питань освіти у професії, особливо бібліотечній, автор розмірковує про важливість для архівної професії існування більшої кількості таких факультетів, їх роль та закликає до розвитку більш повної системи архівної освіти.

Способів підготовки управлінських кадрів у комерційній галузі та бібліотечній науці торкається Сьюзан Е. Девіс (Susan E. Davis) у статті «Development of Managerial Training for Archivists» («Розвиток освіти управлінських кадрів для архівної галузі») [14]. Архівісти прийшли до усвідомлення необхідності підготовки управлінських кадрів, але професія ще не досягла консенсусу щодо змісту, умов та джерел такого навчання. Авторка розглядає, як управлінські навички можуть бути застосовані в архівній професії та виділяє шляхи розвитку такої підготовки в минулому. Розглянуто також роль SAA у підготовці освітніх програм та тривалих навчальних програм, таких як стипендії на програму Комісії національних історичних публікацій та документів (National Historical Publications and Records Commission).

Тімоті Л. Еріксон (Timothy L. Ericson) у статті «Professional Associations and Archival Education: A Different Role, or a Different Theater?» («Професійні асоціації та архівна освіта: різні ролі чи різна сцена?») порушив важливе питання щодо співвідношення навчальних програм різних професійних асоціацій [15]. Автор статті стверджує, що коли професійні асоціації планують архівні навчальні програми, вони часто роблять це з

обмеженої точки зору і не думають про те, як ці програми мають співвідноситись з навчальними програмами інших асоціацій. На думку автора, для того, щоб заповнити прогалини, які існують у сучасній системі архівної підготовки, архівним асоціаціям необхідно уважно переглянути свої навчальні програми та виявити ці прогалини; переглянути власні висновки щодо архівної освіти у світлі нової інформації; зрозуміти, як їх зусилля можуть сприяти розвитку архівної професії, а також задовольнити власні потреби.

Можливості та проблеми інтеграції вищих освітніх архівних програм з державними програмами історичної освіти розглядає Тайлер О. Волтерс (Tyler O. Walters) у статті «Possible Educations for Archivists: Integrating Graduate Archival Education with Public History Education Programs» («Можливе навчання для архівістів: інтеграція вищих освітніх архівних програм з державними історичними освітніми програмами») [16]. Автор констатує той факт, що обговорення архівної освіти, яке постійно триває, замінили дебати про те, як поліпшити архівні програми в університетах, але мало що було сказано про інтеграцію цих програм з програмами інших суміжних професій. Він розглядає три напрямки удосконалення: як державні історичні освітні програми можуть збагатити архівну освіту; проблеми між архівістами та державними істориками, які потрібно вирішити для отримання успіху у освітній інтеграції; ключові концепції освітньої місії державних історичних програм для розширення та збагачення архівних програм.

Аналіз системи архівної освіти у США здійснив у 1994 р. Роберт Сідней Мартін (Robert Sidney Martin) у статті «The Development of Professional Education for Librarians and Archivists in the United States: A Comparative Essay» («Витоки професійної освіти бібліотекарів та архівістів. Порівняльне дослідження (аналіз)») [17]. Проаналізувавши історію розвитку професійної освіти бібліотекарів і архівістів у США, автор дійшов висновку, що на час написання ним статті стан архівної освіти в США подібний до стану американської бібліотечної освіти в 1919 р., коли остання «... мала багато цінних ідей, які чекали на впровадження, але які ще не були розроблені і навіть заплановані» [17, с. 548]. Великі надії автор покладав на SAA, завдяки якому зросло усвідомлення важливості професійної освіти. На думку автора, якщо SAA розробить і прийме стандарти підготовки архівістів-магістрів, вони будуть позитивно сприйняті в багатьох бібліотечно-інформаційних школах.

Проблемам архівної освіти був присвячений зимовий випуск 2000 р. журналу. У вступній статті Елізабет Якель (Elizabeth Yakel) «Graduate Level Archival Education Comes of Age» («Рівень вищої архівної освіти досягає повноліття») [18] здійснено аналіз публікацій журналу, які презентують стан архівної освіти. Відмічено, що цінними є статті як теоретичного, так і практичного спрямування, які стосуються навчання у рамках архівних освітніх програм. Статті обговорюють питання в галузі середовища, інституцій та програм, у т. ч. акредитованих, які впливають на якість архівної освіти. В іншій статті – «The Future of the Past: A Survey of Graduates of Master's-Level Archival Education Programs in the United States» («Майбутнє минулого: дослідження випускників вищих освітніх архівних програм Сполучених Штатів Америки») [19] ця ж авторка презентує результати досліджень нового покоління архівістів – випускників архівних програм з точки зору демографічних, економічних та професійних показників. Результати показують, що сучасне покоління архівістів молодше за віком, переважно це – жінки. Крім того, цікавий контраст та порівняння можна зробити між випускниками історичних програм та випускниками бібліотечних та/або інформаційних програм, а також між жінками та чоловіками в рамках умов праці, заробітної платні та тривалості освітніх програм. Авторка статті акцентує увагу на тому, що у побудові самодостатньої архівної професії в США особливо важливим є розуміння траєкторії розвитку кар'єри, тому потрібно всіляко сприяти професіоналізації серед молодого покоління.

Про скорочення існуючої дистанції між освітою та практикою в архівній справі йдеться у статті Террі Кука (Terry Cook) «The Imperative of Challenging Absolutes» in Graduate Archival Education Programs: Issues for Educators and the Profession» («Імператив абсолюту, що змінюється» в програмах вищої архівної освіти: замітки для викладачів та професії») [20]. Автор розглядає теми, які обговорювались у рамках Дня архівного викладача, а також на сесії програми щорічної зустрічі SAA, що проходила у м. Пітсбург 1999 р. На його думку, потрібно знищувати прірву між архівістами-викладачами та архівістами-практиками, а також непорозуміння між навчальною дисципліною та професією, теорією та практикою, «новим» документообігом, формами електронних документів та «традиційною», культурною і історичною орієнтацією. Автор стверджує, що і академіки, і практики мають усвідомити важливість підготовки студента в поглиблених та максимально наближених до практики умовах для того, щоб він став першокласним фахівцем.

Анжеліка Менне-Харітц (Angelika Menne-Haritz) описує досвід підготовки архівістів в Архівній школі Марбурга у статті «Archival Training in a Changing World» («Архівна освіта у мінливому світі») [21]. Тут архівна освіта є цілісною системою, яка складається з попередньої професійної підготовки, аспірантури та досліджень в архівній сфері. Навчання архівній справі доповнюється інструкціями з управління збереженням та правовим використанням архівного законодавства. Також школа підтримує видавничі програми. Тривале навчання базується на обґрунтованій професійній практиці, що значно розширює професійне знання.

Кілька статей присвячено програмам післядипломної освіти, а також Лучіаною Дуранті вперше порушено питання про необхідність розроблення програм для підготовки докторів. У статті «The Society of American Archivists and Graduate Archival Education: A Sneak Preview of Future Directions» («Товариство американських архівістів та вища архівна освіта: попередній огляд майбутніх напрямків») [7]. Лучіано Дуранті аналізує заходи SAA щодо архівної освіти і констатує зміни за останні роки у підході SAA до отримання вищої освіти, акцентуючи увагу на тому моменті, що стратегічний план SAA пропонує сильну підтримку для випускників, а також архівну освіту на рівні докторантури. Керівництва щодо освіти включають

постанову 1994 р. про ухвалення програм магістра архівної освіти, які, на її думку, мають бути переглянуті у світлі змін у програмах вищої освіти та архівної роботи.

Таким чином, у США фахівців для архівної галузі готують історичні факультети університетів, аспірантури та докторантури, архівні школи, спеціальні довгострокові та короткострокові курси. Вагомий внесок у цю важливу справу робить SAA, забезпечуючи галузь архівними освітніми програмами та стандартами.

Джерела та література

1. Матяш І. Архівознавство: методологічні засади та історія розвитку / Ірина Матяш. – К.: Видавн. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 515 с.
2. Палієнко М. Професійні асоціації архівістів США і Канади / Марина Палієнко // Архівіст. – 1999. – Вип. 1(4). – С. 46-48.
3. Селіверстова К. Т. Тенденції розвитку професійної освіти архівістів України у контексті світового досвіду / Катерина Селіверстова // Українське архівознавство: історія, сучасний стан та перспективи: наукові доповіді Всеукраїнської конференції (19 – 20 листопада 1996 р.): В 2 ч. / Упоряд. Ляхоцький В. П.; Матяш І. Б. – К., 1997. – Ч. 2. – С. 8-15.
4. Левченко Л. Архіви і архівна справа Сполучених Штатів Америки: історія та організація: монографія / Лариса Левченко. – Миколаїв: Іліон, 2013. – 1204 с.
5. Warner R. M. Archival Training in the United States and Canada / Robert M. Warner // The American Archivist. – 1972, October. – Vol. 35, № 3-4. – P. 347-358.
6. Buck S. J. The Training of American Archivists / Solon J. Buck // The American Archivist. – 1941, April. – Vol. 4, № 2. – P. 84-90.
7. Duranti L. The Society of American Archivists and Graduate Archival Education: A Sneak Preview of Future Directions / Luciana Duranti // The American Archivist. – 2000, Fall-Winter. – Vol. 63, № 2. – P. 237-242.
8. Mason P. P. The Society of American Archivists at the Crossroads / Philip P. Mason // The American Archivist. – 1972, January. – Vol. 35, № 1. – P. 5-11.
9. Левченко Л. Л. Американська академія сертифікованих архівістів / Лариса Левченко // Гілея: науковий вісник: Збірник наукових праць / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (Київ), Українська Академія Наук (Київ). – К., 2012. Вип. 64. Історія. – С. 151-158.
10. Joyce W. L. Archival Education: Two Fables / William L. Joyce // The American Archivist. – 1988, Winter-Spring. – Vol. 51, № 1-2. – P. 16-22.
11. Schellenberg T. R. Archival Training in Library Schools / T. R. Schellenberg // The American Archivist. – 1968, April. – Vol. 31, № 2. – P. 155-165.
12. Peterson T. H., Quinn P. M., Taylor H. A. Professional Archival Training / Trudy H. Peterson, Patrick M. Quinn, Hugh A. Taylor // The American Archivist. – 1977, July. – Vol. 40, № 3. – P. 315-320.
13. Conway P. Archival Education and the Need for Full-Time Faculty / Paul Conway // The American Archivist. – 1988, Summer. – Vol. 51, № 3. – P. 254-265.
14. Davis S. E. Development of Managerial Training for Archivists / Susan E. Davis // The American Archivist. – 1988, Summer. – Vol. 51, № 3. – P. 278-285.
15. Ericson T. L. Professional Associations and Archival Education: A Different Role, or a Different Theater? / Timothy L. Ericson // The American Archivist. – 1988, Summer. – Vol. 51, № 3. – P. 298-311.
16. Walters T. O. Possible Educations for Archivists: Integrating Graduate Archival Education with Public History Education Programs / Tyler O. Walters // The American Archivist. – 1991, Fall. – Vol. 54, № 4. – P. 484-492.
17. Martin R. S. The Development of Professional Education for Librarians and Archivists in the United States: A Comparative Essay / Robert Sidney Martin // The American Archivist. – 1994, Summer. – Vol. 57, № 3. – P. 544-558.
18. Yakel E. Introduction: Graduate Level Archival Education Comes of Age / Elizabeth Yakel // The American Archivist. – 2000, Fall-Winter. – Vol. 63, № 2. – P. 220-223.
19. Yakel E. The Future of the Past: A Survey of Graduates of Master's-Level Archival Education Programs in the United States / Elizabeth Yakel // The American Archivist. – 2000, Fall-Winter. – Vol. 63, № 2. – P. 301-321.
20. Cook T. «The Imperative of Challenging Absolutes» in Graduate Archival Education Programs: Issues for Educators and the Profession / Terry Cook // The American Archivist. – 2000, Fall-Winter. – Vol. 63, № 2. – P. 368-379.
21. Menne-Haritz A. Archival Training in a Changing World / Angelika Menne-Haritz // The American Archivist. – 2000, Fall-Winter. – Vol. 63, № 2. – P. 341-352.

Волкотруб О. Н. Подготовка в США специалистов для архивных учреждений

В статье освещены некоторые аспекты подготовки в университетах США квалифицированных кадров для архивных учреждений. Рассмотрены действия Общества американских архивистов, направленные на развитие в стране архивного образования: создание Комитета по вопросам образования и профессионального развития, Комиссии для аккредитации архивных школ и программ, разработка рекомендаций и программ по высшему архивному образованию. Осуществлен выборочный обзор статей американских ученых и архивистов-практиков, опубликованных на страницах журнала «The American Archivist», в которых рассматривались вопросы подготовки архивных кадров.

Ключевые слова: *Общество американских архивистов, Комитет по вопросам образования и профессионального развития, журнал «The American Archivist», Национальный архив США, архивные учреждения, высшее архивное образование, образовательные программы, аккредитационные курсы.*

Volkotrub O. N. The Preparation of Archivists in the USA

The article highlights some aspects of the preparation of archival specialists in the universities of USA, as well as the activities of SAA, directed on the development of archival education: the establishment of Committee on Education and Professional Development, Committee on Accreditation, development of recommendations and guidelines on graduate archival education. There is given the partial review of articles on that problem of American scientists and archivists, published in «The American Archivists».

Keywords: *The Society of American Archivists, the Committee on Education and Professional Development, «The American Archivist», The National Archives and Records Administration, the archival institutions, the graduate archival education, the educational programs, the accreditation programs.*